

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Калкатова Євгенія Анатолійовича

«Street style як художнє явище: специфіка формування та стилістичні особливості», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»)

1. Актуальність теми дослідження

Дисертація Калкатова Євгенія Анатолійовича присвячена аналізу феномена street style як багатогранного соціокультурного та художнього явища, що суттєво впливає на сучасний модний дискурс. Актуальність теми зумовлена зростанням ролі street style у формуванні глобальних модних тенденцій, його впливом на високий модний дизайн і трансформацією культурних кодів у контексті урбаністичного середовища. В українському науковому просторі street style досі залишався недостатньо дослідженим як художнє явище, попри його значний вплив на візуальну культуру та дизайн. У сучасних умовах глобалізації та цифровізації моди, де соціальні мережі та вулична фотографія відіграють ключову роль у популяризації стилістичних практик, дослідження street style набуває особливого значення.

Тема органічно поєднує проблематику дизайну, культурології, мистецтвознавства та соціології моди, що відповідає міждисциплінарним тенденціям сучасних гуманітарних досліджень.

Фокус на street style як окремому художньому феномені — доволі вдалий науковий крок, адже ця тема донедавна розглядалася переважно в публіцистиці та модній журналістиці, а не у ґрунтовному академічному аналізі. Автор намагається осмислити street style не лише як модну практику, а як візуально-комунікативний феномен культури, що формує нові способи самовираження й ідентифікації людини.

Тема пов'язана з процесами глобалізації, візуальної культури, діджиталізації та демократизації моди. Такий кут зору дозволяє побачити street

style як «дзеркало» сучасного суспільства і водночас як простір творчих експериментів.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації обґрунтовані широкою теоретико-методологічною базою, ґрунтовним аналізом зібраних даних і чіткою системою їх розгляду. Об'єкт (street style як художньо-естетичний феномен та одна з форм візуальної культури Західного світу кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття), предмет (стилістичні особливості, художньо-образні та візуально-комунікативні характеристики street style, його естетичні джерела та чинники формування), мета (з'ясування специфіки формування street style як візуального й художнього явища) і завдання корелюють між собою та відповідають темі дисертації.

Дисертант застосовує комплексний методологічний підхід, що включає порівняльно-стилістичний, візуально-аналітичний, іконографічний, семіотичний, історико-культурний і дискурсивний методи. Порівняльно-стилістичний аналіз дозволив простежити еволюцію стилістичних кодів street style у взаємодії з високою модою, а семіотичний підхід розкрив символіку образів (наприклад, панк-шпильок, хіп-хопівських ланцюгів). Історико-культурний метод допоміг дослідити генезис street style від субкультурних витоків до мейнстримного феномена, а дискурсивний аналіз висвітлив його репрезентацію в цифрових медіа.

Вірогідність висновків забезпечена опрацюванням широкого кола джерел (309 найменувань, із них 112 – іноземними мовами), що включають праці Т. Полгемуса, К. Бревард, Р. Барта, Е. Вілсон, а також українських дослідників (Х. Лозинська, Л. Дихнич). Аналіз первинних джерел, таких як вулична фотографія, блоги (The Sartorialist Скотта Шумана) та колекції дизайнерів (Supreme, Louis Vuitton), доповнює теоретичну базу. Висновки дисертації є достовірними, логічно вибудуваними та підтверджують досягнення поставленої мети.

3. Оцінювання наукової новизни одержаних результатів

Дисертація вирізняється значною науковою новизною, що полягає в наступному:

- Уперше в теорії українського дизайну street style розглянуто як художнє та візуально-комунікативне явище, що формує нові принципи стилістичного мислення в модному дизайні.

- Визначено візуальні та стилістичні особливості street style як результат синтезу субкультурної естетики, вуличного мистецтва, музики, високої моди та цифрових медіа.

- Виявлено механізми взаємодії street style і високої моди, що спричинили появу гібридних стилістичних форм і демократизацію модного простору, зокрема через колаборації (Supreme з Louis Vuitton, Yeezy з Adidas).

- Проаналізовано специфіку українського street style як локальної інтерпретації глобального явища, з акцентом на вплив війни, що додав патріотичних і мілітарних мотивів.

- Уточнено понятійно-категоріальний апарат, зокрема терміни street style, street fashion, streetwear, що усуває термінологічну плутанину та сприяє систематизації функцій вуличної моди.

Новизна також полягає в аналізі ролі цифрових платформ (Instagram, TikTok) як агентів глобалізації street style та їх впливу на формування нових візуальних кодів. В українському контексті дослідження підкреслює синкретичний характер street style, що поєднує глобальні тренди (oversize, мінімалізм) із національними мотивами (вишиванки, патріотична символіка).

4. Практичне значення одержаних результатів

Результати дисертації мають широке практичне застосування:

- У навчальному процесі – для розробки курсів із історії дизайну, моди, культурології, соціології моди, історії костюма в закладах вищої освіти.

- У музейній і виставковій діяльності – як основа для кураторських проєктів, присвячених візуальній культурі, субкультурам і моді.

- У дизайн-дослідженнях – як концептуальне підґрунтя для вивчення модного дискурсу, стилістичних трансформацій і взаємодії високої та вуличної моди.

• У практиці дизайнерів і стилістів – як джерело знань про візуальну мову street style, механізми її трансляції та тенденції гібридизації образів.

Фактичний матеріал дисертації, зокрема аналіз фотографій, відеоматеріалів і колекцій дизайнерів (KSENIASCHNAIDER, Frolov), може бути використаний для створення освітніх програм. Результати також можуть сприяти популяризації українського street style на міжнародній арені, зокрема через інтеграцію національних мотивів у глобальні модні тренди.

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях

Усі наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, отримано дисертантом особисто та викладено у восьми одноосібних публікаціях, із них три статті у фахових виданнях України та п'ять праць апробаційного характеру. Публікації відображають основні результати дослідження, зокрема аналіз стилістичних кодів street style, його взаємодії з високою модою та специфіки українського контексту. Апробація результатів на п'яти міжнародних і всеукраїнських конференціях (у Лісабоні, Ковентрі, Вільнюсі, Києві) підтверджує високий рівень наукового доробку.

6. Оцінка змісту роботи, її відповідність спеціальності

Тема дисертації та її зміст відповідають спеціальності 022 «Дизайн» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). Дослідження street style охоплює художньо-образні, композиційні та комунікативні аспекти модної культури. Робота характеризується логічною послідовністю та цілісністю. Вона містить вступ, обґрунтування актуальності теми, формулювання мети, завдань, наукової новизни, практичного значення, а також відомості про особистий внесок здобувача та апробацію результатів.

У тексті автор розглядає феномен street style не просто як «одяг» чи «візуальний тренд», а як культурний текст, що відображає соціальні відносини, цінності, норми і символи міського життя.

Розділ 1 («Street style як предмет наукових студій») розкриває теоретичні засади дослідження, аналізує стан наукової розробки проблеми та уточнює понятійно-категоріальний апарат, що є безперечною перевагою дослідження.

Структура викладеного матеріалу забезпечує послідовний перехід від теоретичних засад до аналізу конкретних візуальних і соціокультурних проявів street style. У роботі систематизовані підходи до вивчення street style, акцентуючи на його ролі як культурної практики та візуальної комунікації.

Розділ 2 («Street style: генезис, динаміка та взаємодія з високою модою») висвітлює витoki street style, пов'язані з молодіжними субкультурами, музикою, кінематографом і мистецтвом.

Розділ 3 («Глобальний і локальний виміри street style: візуальна культура та тренди») присвячений ролі цифрових медіа у популяризації street style та специфіці його розвитку в Україні. Автор підкреслює вплив війни на формування патріотичних (етнічних) і мілітарних мотивів у вуличній моді.

Підрозділ 3.2 «Специфіка street style в Україні» додає дослідженню унікальності. Це не лише адаптація західних теорій, а й спроба окреслити локальні ідентичності, виявити регіональні тенденції.

Висновки узагальнюють результати дослідження, наголошуючи на ролі street style як інструменту самовираження, протесту та культурної ідентичності. У додатках наведено ілюстрації, які демонструють візуальні коди street style, що унаочнює результати аналізу.

7. Зауваження до змісту дисертаційної роботи

Не заперечуючи актуальність, наукову новизну та практичне значення дослідження, висловлюю такі зауваження:

- У розділі 2 недостатньо уваги приділено економічному аспекту street style, зокрема ролі resale-ринків (StockX, Grailed) і лімітованих випусків (drops), які формують ринкову цінність вуличного одягу. Детальніший аналіз міг би розкрити економічні механізми феномена.

- У розділі 3 аналіз українського street style обмежений великими містами (Київ, Львів, Одеса, Харків). Розгляд регіональних особливостей чи менших міст міг би збагатити уявлення про локальну специфіку.

- Висновки щодо впливу війни на український street style мають узагальнений характер. Конкретизація прикладів, наприклад, ґрунтовний аналіз конкретних колекцій дизайнерів, могла б посилити аргументацію.

• Дисертаційне дослідження можна було б розширити за рахунок розгляду конкретних кейсів, які демонструють вплив street style на мейнстримну моду. Зокрема, проаналізувати приклади, що набули резонансу: Славіка з України як «вуличну легенду», феномен *homeless aesthetic* у колекціях Демни Гвасалії, історію Марка Рея, а також дискусії навколо *glamourization of poverty* та *homeless chic*. Це поглибило б розуміння соціокультурних аспектів і контроверсійних вимірів street style.

• Дослідження зосереджене переважно на західному контексті street style. Аналіз проявів феномена в неєвропейських регіонах (Азія, Африка) міг би розкрити додаткові аспекти його глобалізації.

Однак ці зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують наукової цінності дослідження.

8. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом № 759 від 31.05.2019). Поршень академічної доброчесності не виявлено.

9. Загальний висновок

Дисертація Калкатова Євгенія Анатолійовича «Street style як художнє явище: специфіка формування та стилістичні особливості» є самостійною, завершеною науковою роботою. Поставлена мета та завдання реалізовані повною мірою на високому теоретичному рівні. Положення та висновки є аргументованими, достовірними та підтвердженими змістом дисертації. Робота відповідає спеціальності 022 «Дизайн», а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

кандидат філософських наук, доцент,
завідувачка кафедри дизайну та образотворчого мистецтва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

